

Αριθμός	260/2018			
ΤΟ	ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ	ΤΟΥ	ΑΡΕΙΟΥ	ΠΑΓΟΥ
Δ΄	Πολιτικό			Τμήμα

Συγκροτήθηκε από τους Δικαστές: Ειρήνη Κιουρκτσόγλου - Πετρουλάκη, Αντιπρόεδρο του Αρείου Πάγου, Χαράλαμπο Καλαματιανό, Ειρήνη Καλού, Σοφία Ντάντου και Γεώργιο Χοϊμέ, Αρεοπαγίτες.

Συνήλθε σε δημόσια συνεδρίαση στο Κατάστημά του, στις 6 Οκτωβρίου 2017, με την παρουσία και του Γραμματέα Αθανασίου Λιάπη, για να δικάσει μεταξύ: Του αναιρεσειόντος: Ελληνικού Δημοσίου, που εκπροσωπείται νόμιμα από τον Υπουργό Οικονομικών, που κατοικοεδρεύει στην Αθήνα, το οποίο εκπροσωπήθηκε από την Θεοδώρα Καραχάλιου, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Της αναιρεσίβλητης: Π. Ρ. του Κ., συζ. Θ. Δ., η οποία εκπροσωπήθηκε από τον πληρεξούσιο δικηγόρο της Αντώνιο Μπιλιάνη.

Η ένδικη διαφορά άρχισε με την από 28-2-2006 αγωγή της ήδη αναιρεσίβλητης, που κατατέθηκε στο Μονομελές Πρωτοδικείο Μεσολογγίου. Εκδόθηκαν οι αποφάσεις: 15/2008 οριστική του ίδιου Δικαστηρίου και 142/2014 του Τριμελούς Εφετείου Δυτικής Στερεάς Ελλάδος. Την αναίρεση της τελευταίας απόφασης ζητεί το αναιρεσειόν με την από 15-10-2014 αίτησή του.

Κατά τη συζήτηση της υπόθεσης αυτής, που εκφωνήθηκε από το πινάκιο, οι διάδικοι παραστάθηκαν όπως σημειώνεται πιο πάνω.

Η Εισηγήτρια Αρεοπαγίτης Σοφία Ντάντου διάβασε την από 29-9-2017 έκθεσή της, με την οποία εισηγήθηκε την απόρριψη των λόγων αναίρεσης.

Η πληρεξούσια του αναιρεσειόντος ζήτησε την παραδοχή της αίτησης, ο πληρεξούσιος της αναιρεσίβλητης την απόρριψή της, καθένας δε την καταδίκη του αντιδίκου μέρους στη δικαστική δαπάνη.

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

Η αποζημίωση του ιδιοκτήτη απαλλοτριωθέντος ακινήτου για το τμήμα του ακινήτου ως προς το οποίο θεωρήθηκε ότι έχει υποχρέωση αποζημίωσης τρίτων ή (και) αυτοαποζημίωσης κατ' εφαρμογήν του τεκμηρίου της ωφέλειας του άρθρου 1 παρ. 1, 3 και 4 του ν. 653/1977, το οποίο (τεκμήριο) ήδη και νομοθετικώς ορίστηκε ως μαχητό (άρθρ. 33 του ν. 2971/2001) και το οποίο ανατράπηκε δικαστικώς, δεν έχει ως βάση τη διάταξη του άρθρου 105 του ΕισΝΑΚ, αφού δεν πρόκειται για παράνομη πράξη ή παράλειψη των οργάνων του δημοσίου κατά την άσκηση των καθηκόντων τους στη διαδικασία της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης (χαρακτηρισμός τμήματος ακινήτου ως αυτοαποζημιούμενου κ.λπ. λόγω τεκμαιρόμενης ωφέλειας), οι εκ της οποίας άλλωστε (παράνομης πράξης κ.λπ.) διαφορές θα υπήγοντο στη δικαιοδοσία των τακτικών διοικητικών Δικαστηρίων (ΑΕΔ 13/1992), αλλά για νόμιμη, κατά τις προρρηθείσες διατάξεις των άρθρων 1 του ν. 653/77 και 33 του ν. 2971/01,

ενέργεια των οργάνων του δημοσίου, αποτελεί δε η αποζημίωση αυτή μέρος της πλήρους αποζημίωσης που κατ' εφαρμογήν της σχετικής συνταγματικής επιταγής (άρθρ. 17 παρ. 2 του Συντάγματος) οφείλεται για την απαλλοτριούμενη ιδιοκτησία. Επομένως η αξίωση για την αποζημίωση αυτή, που καθορίζεται από τα πολιτικά Δικαστήρια μετά την ανατροπή του τεκμηρίου της ωφέλειας (ήδη άρθρου 33 του ν. 2971/2001, Ολομ.ΑΠ 10 και 11/2004, 11/2011), δεν υπόκειται στην κατά το άρθρο 90 παρ. 1 του ν. 2362/1995 γενική (πενταετή) παραγραφή των αξιώσεων κατά του δημοσίου, ούτε αρχίζει από τη δημοσίευση στο ΦΕΚ της απόφασης για την απαλλοτρίωση, οπότε ο ενδιαφερόμενος ιδιοκτήτης λαμβάνει γνώση του χαρακτηρισμού της έκτασής του ως αυτοαποζημιούμενης (από τα οικεία κτηματολογικά διαγράμματα και πίνακα). Αλλά, ενόψει και της διατάξεως του άρθρου 10 παρ. 1 του ν. 2882/2001 (ΚΑΑ), που εφαρμόζεται και στις απαλλοτριώσεις που κηρύχθηκαν από την 1η Φεβρουαρίου 1971, κατά το άρθρο 29 παρ. 3 του ίδιου ν. 2882/2001, και έχουν συντελεστεί πριν από τον τελευταίο αυτό νόμο (2882/2001) και κατά την οποία διάταξη (10 παρ. 1 ν. 2882/2001) μετά τη συντέλεση της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης η αξίωση για την είσπραξη της αποζημίωσης που προσδιορίστηκε προσωρινά ή οριστικά παραγράφεται μετά δεκαετία από την κατάληψη του ακινήτου που απαλλοτριώθηκε (ΑΠ 197/2012). Εξάλλου ο από τον αριθ. 1 του άρθρου 559 ΚΠολΔ λόγος αναίρεσης ιδρύεται αν παραβιάστηκε κανόνας ουσιαστικού δικαίου εσωτερικού ή διεθνούς. Ο κανόνας δικαίου παραβιάζεται αν δεν εφαρμοσθεί, ενώ συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις για την εφαρμογή του ή αν εφαρμοσθεί, ενώ δεν έπρεπε, καθώς και αν εφαρμοσθεί εσφαλμένα (Ολ.ΑΠ. 4/2005). Στην προκειμένη περίπτωση το Εφετείο με την προσβαλλόμενη απόφασή του, αναφορικά με την παραγραφή της αποζημίωσης του με ... απαλλοτριωθέντος ακινήτου της αναιρεσίβλητης δέχθηκε, ανελέγκτως, τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: "...Εξάλλου, από τη συντέλεση της εν λόγω απαλλοτρίωσης, η οποία σε κάθε περίπτωση έλαβε χώρα στις 29-12-2000, οπότε δημοσιεύθηκε στο οικείο ΦΕΚ η ειδοποίηση παρακατάθεσης στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων της προσωρινής αποζημίωσης, που καθορίστηκε με την υπ' αριθ. 143/2000 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Μεσολογγίου για τα απαλλοτριωθέντα ακίνητα, μεταξύ των οποίων και αυτό της ενάγουσας, μέχρι την 8-6-2006, ημερομηνία άσκησης της κρινόμενης αγωγής, αλλά και σε κάθε περίπτωση από το έτος 2002, οπότε και εκδόθηκε η απόφαση που καθόρισε την οριστική τιμή μονάδας αποζημίωσης των απαλλοτριωθέντων ιδιοκτησιών δεν είχε παρέλθει δεκαετία, σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο 10 παρ. 1 του ν.δ. 797/1971 και επομένως η ένδικη αξίωση δεν έχει παραγραφεί, καθόσον η αξίωση αυτή στηρίζεται στην άνω ειδική διάταξη και όχι σε αυτές των άρθρων 91 παρ. 1 του ν.δ. 321/1969 και 90 παρ. 1 του ν. 2362/1995. Το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο, το οποίο με την εκκαλούμενη απόφασή του κατέληξε στο ίδιο συμπέρασμα, όσον αφορά την προβληθείσα ένσταση παραγραφής, που επαναλαμβάνεται με αυτοτελή λόγο εφέσεως, σωστά εφάρμοσε το νόμο και όσα αντίθετα υποστηρίζει το εκκαλούν με το σχετικό λόγο έφεσης πρέπει ν' απορριφθούν ως αβάσιμα...". Έτσι, που έκρινε το Εφετείο αναφορικά με την μη παραγραφή της ένδικης αγωγικής αξίωσης για είσπραξη της αποζημίωσης, λόγω απαλλοτρίωσης του με ... απαλλοτριωθέντος ακινήτου της αναιρεσίβλητης, ορθά ερμήνευσε και εφάρμοσε την προϊσχύσασα διάταξη του άρθρου 10 παρ. 1 του ν.δ. 797/1971 και ήδη διάταξη του άρθρου 10 παρ. 1 του ν. 2882/2001, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 126 παρ. 4 του ν. 4070/2012, κατά την οποία η αξίωση για την είσπραξη της αποζημίωσης, που προσδιορίστηκε προσωρινά ή οριστικά παραγράφεται μετά την παρέλευση οκταετίας από την αποδεδειγμένη

κατάληψη του απαλλοτριωθέντος ακινήτου και σε κάθε περίπτωση μετά την παρέλευση δεκαετίας από την συντέλεση της απαλλοτρίωσης. Συγκεκριμένα από την συντέλεση της ένδικης απαλλοτρίωσης, η οποία έλαβε χώρα στις 29.12.2000 με την δημοσίευση στο οικείο ΦΕΚ της ειδοποίησης παρακατάθεσης στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων της προσωρινής αποζημίωσης, που καθορίστηκε με την 143/2000 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Μεσολογγίου, δημοσιευθείσα την 31.10.2000 μέχρι την 8.6.2006, που ασκήθηκε η ένδικη αγωγή αλλά και σε κάθε περίπτωση από την 23.12.2002, που δημοσιεύθηκε η 1207/2002 απόφαση οριστικής αποζημίωσης, λόγω απαλλοτρίωσης, του Εφετείου Πατρών, δεν παρήλθε δεκαετία και κατά συνέπεια δεν έχει παραγραφεί η ένδικη αγωγική αξίωση. Εξάλλου, σύμφωνα με το άρθρο 146 παρ. 7 του ν. 4070/ 2012 η παραπάνω διάταξη, όπως αντικαταστάθηκε, ισχύει και στις συντελεσμένες κατά την έναρξη ισχύος του ν. 4070/2012 απαλλοτριώσεις. Επιπρόσθετα, η διάταξη του άρθρου 10 παρ. 1 του ν. 2882/2001, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 126 παρ. 4 του ν. 4070/2012, ως ειδικότερη, κατισχύει των διατάξεων των άρθρων 91 παρ. 1 του ν.δ. 321/1969 και 90 παρ. 1 του ν. 2362/1995, που καθιερώνουν πενταετή παραγραφή των κατά του Δημοσίου αξιώσεων. Επομένως το Εφετείο, το οποίο με την προσβαλλόμενη απόφαση απέρριψε την από το αναιρεσείον Ελληνικό Δημόσιο υποβληθείσα ένσταση παραγραφής της ένδικης αγωγικής αξίωσης για είσπραξη αποζημίωσης, λόγω απαλλοτρίωσης, δεν υπέπεσε στην εκ του αριθ. 1 του άρθρου 559 ΚΠολΔ αναιρετική πλημμέλεια της ευθείας παράβασης των ουσιαστικών διατάξεων των άρθρων 90 παρ. 1 του ν. 2362/1995, 10 παρ. 1 του ν. 797/1971 και 10 παρ. 1 του ν. 2882/2001 και επομένως ο σχετικός πρώτος λόγος αναιρέσης είναι αβάσιμος και απορριπτός.

Οι διατάξεις του άρθρου 1 παρ. 1, 3 και 4 του ν. 653/1977, που εισάγουν αμάχητο τεκμήριο ωφέλειας, για τα ακίνητα που αποκτούν πρόσοψη επί των διανοιγομένων εθνικών οδών, η ισχύς των οποίων επεκτάθηκε, με το άρθρ. 62 παρ. 9 και 10 Ν. 947/ 1979 και στις νέες χαράξεις και διαπλατύνσεις των εθνικών οδών και στους επαρχιακούς και δημοτικούς δρόμους, αντίκεινται στο άρθρο 1 του Πρώτου (Πρόσθετου) Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), η οποία μετά την επικύρωσή της με το ν.δ. 53/1974 αποτελεί εσωτερικό δίκαιο και υπερισχύει από κάθε άλλη διάταξη του εσωτερικού δικαίου, άρα και της προαναφερόμενης διάταξης του ν. 653/1977 (άρθρ. 28 παρ. 1 Συντάγματος). Ωστόσο, το τεκμήριο αυτό δεν καταργείται, αλλά εξακολουθεί να ισχύει πλέον ως μαχητό και συνεπώς, αν, οι παρόδιοι ιδιοκτήτες θεωρούν ότι δεν ωφελούνται από την απαλλοτρίωση, μπορούν να το καταρρίψουν, αποδεικνύοντας ότι δεν ωφελούνται και να διεκδικήσουν την αντίστοιχη αποζημίωση, ρύθμιση που προβλέπεται ρητά πλέον και από το άρθρο 33 ν. 2971/2001. Τέλος, από το συνδυασμό των διατάξεων των παραγρ. 1 και 4 του άρθρου 33 του Ν. 2971/2001 προκύπτει ότι τα στοιχεία για την ωφέλεια ή μη του ακινήτου διευρύνονται και εκτός από την πρόσοψη επί της διανοιγόμενης οδού, που προέβλεπε ο νόμος 653/1977, ορίζονται, (ενδεικτικά), και η δυνατότητα πρόσβασης του ακινήτου στο έργο ή στα έργα που περιλαμβάνονται στη ζώνη απαλλοτρίωσης, η δημιουργία επιπτώσεων στις χρήσεις του ακινήτου και η κατά τις ισχύουσες διατάξεις αρτιότητα και οικοδομησιμότητα του ακινήτου. Κατά δε τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 19 του ΚΠολΔ, αναιρέση επιτρέπεται αν η απόφαση δεν έχει νόμιμη βάση και ιδίως αν δεν έχει καθόλου αιτιολογίες, ή έχει αιτιολογίες αντιφατικές ή ανεπαρκείς σε ζητήματα που ασκούν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης (ΑΠ 410/2015).

Στην προκειμένη περίπτωση, το Εφετείο, αναφορικά με την ανατροπή του τεκμηρίου ωφελείας του εν λόγω ακινήτου δέχθηκε, ανελέγκτως, τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: "...Με την 1061509/6441/0010/13-7-1999 απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε. που δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης (ΦΕΚ τευχ. Δ' 612/6-8-1999), απαλλοτριώθηκε αναγκαστικά για λόγους δημόσιας ωφελείας και συγκεκριμένα για την κατασκευή οδού πρόσβασης στη Γέφυρα Ρίου - Αντιρρίου υπέρ και με δαπάνες του εναγομένου Ελληνικού Δημοσίου και των ωφελουμένων παρόδιων ιδιοκτητών εδαφική έκταση εμβαδού 41.833,21 τ.μ., η οποία βρίσκεται στο Νομό Αιτωλοακαρνανίας στην κτηματική περιφέρεια του Δήμου Αντιρρίου. Τον Ιανουάριο του 1999 συντάχθηκε οριστικός κτηματολογικός πίνακας των ακινήτων που απαλλοτριώθηκαν και με την 143/2000 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Μεσολογγίου καθορίστηκε η προσωρινή τιμή μονάδας για τον υπολογισμό της οφειλόμενης αποζημίωσης. Μέσα στην απαλλοτριωθείσα έκταση περιλαμβάνεται το υπ' ... ακίνητο του κτηματολογικού πίνακα το οποίο περιήλθε στην κυριότητα της ενάγουσας με το δωρητήριο συμβόλαιο .../17-9-1964 του συμβολαιογράφου Ναυπάκτου Ι. Π. - Ι. που μεταγράφηκε νόμιμα στις 23-9-1964 στα βιβλία μεταγραφών του Υποθηκοφυλακείου Ναυπάκτου, στον τόμο ... με αριθμό .... Η ως άνω ιδιοκτησία βρίσκεται στην κτηματική περιφέρεια της άλλοτε Κοινότητας Αντιρρίου και εκτός του ρυμοτομικού σχεδίου αυτής. Πριν από την απαλλοτρίωση είχε εμβαδό 4.500 τ.μ., ήταν δε άρτια και οικοδομήσιμη κατά κανόνα σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1 παρ. 1 του Π.Δ. της 24/31-5-1985 και είχε πρόσοψη επί της εθνικής οδού .... Σύμφωνα με τον κτηματολογικό πίνακα απαλλοτριώθηκε από την ιδιοκτησία αυτή έκταση 1.429,80 τ.μ., από την οποία τμήμα εμβαδού 900,57 τ.μ. προσδιορίστηκε ως αυτοαποζημιούμενο κατ' εφαρμογή του τεκμηρίου του άρθρου 1 ν. 653/1977... Μετά την απαλλοτρίωση απέμεινε στην ενάγουσα έκταση 3.070,20 τ.μ. η οποία έχει πρόσωπο στην εθνική οδό ... 70,23 μέτρων και βάθος κυμαινόμενο μεταξύ 36 μέτρων (στη δυτική πλευρά) και 70 μέτρων στην ανατολική. Το τμήμα που απέμεινε στην ενάγουσα μετά την απαλλοτρίωση, το οποίο είχε αποκτηθεί από αυτήν πριν από τις 17-10-1978 έχει μεν εμβαδόν άνω των 2.000 τ.μ. και πρόσοψη επί της οδού ... άνω των 25 μέτρων, πλην όμως δεν έχει το απαιτούμενο βάθος άνω των 40 μέτρων ώστε να θεωρείται ως εκ τούτου, κατά παρέκκλιση άρτιο και οικοδομήσιμο. Αποδείχθηκε ότι το εναπομείναν μετά την απαλλοτρίωση τμήμα του ακινήτου της ενάγουσας - εφεσιβλήτου, δεν ωφελείται από το συγκεκριμένο έργο, καθόσον η κατασκευασθείσα εθνική οδός στη συγκεκριμένη περιοχή παρουσιάζει υψομετρική διαφορά σε σχέση με την ιδιοκτησία της ενάγουσας... Το καθιερούμενο από τη διάταξη του άρθρου 1 παρ. 1, 3 του ν. 653/1977 τεκμήριο ωφελείας των ακινήτων που βρίσκονται κατά μήκος της Ε.Ο. που διανοίγεται ή βελτιώνεται ανατράπηκε, καθόσον αποδείχθηκε ότι με την ένδικη απαλλοτρίωση το ακίνητο της ενάγουσας δεν ωφελήθηκε, αφού και πριν από την απαλλοτρίωση είχε πρόσοψη επί της εθνικής οδού .... Είναι δε γνωστό ότι οι κλειστοί αυτοκινητόδρομοι ταχείας κυκλοφορίας και επί υπερυψωμένου αναχώματος δεν ωφελούν τα απομένοντα εκτός απαλλοτρίωσης αγροτεμάχια. Επομένως η ενάγουσα δεν έχει υποχρέωση να συμμετάσχει στις δαπάνες της απαλλοτρίωσης κατά τις διατάξεις του άρθρου 1 παρ. 1 και 3 του ν. 653/1997, αλλά πρέπει να αποζημιωθεί πλήρως από το εναγόμενο, με βάση την οριστική τιμή μονάδας αποζημίωσης που ορίστηκε με την παραπάνω απόφαση του Εφετείου Πατρών (54.034,2 ευρώ = 900,57 τ.μ. επί 60 ευρώ ανά τ.μ.)...". Έτσι που έκρινε το Εφετείο διέλαβε στην απόφασή του σαφείς, επαρκείς και χωρίς αντιφάσεις αιτιολογίες, που καθιστούν εφικτό τον αναιρετικό έλεγχο ως

προς την ορθότητα της εφαρμογής των νομικών αυτών διατάξεων για την θεμελίωση του αποδεικτικού πορίσματος περί ελλείψεως τεκμηρίου ωφελείας για την με ... ιδιοκτησία της αναιρεσίβλητης, που συνίστανται στην απώλεια της αρτιότητας και οικοδομησιμότητας, αφού λόγω ελλείψεως του απαιτούμενου μετά την απαλλοτρίωση βάθους των 40 μέτρων δεν θεωρείται κατά παρέκκλιση άρτιο και οικοδομήσιμο, στην υψομετρική διαφορά, που παρουσιάζει η κατασκευασθείσα οδός σε σχέση με την ιδιοκτησία της αναιρεσίβλητης και στο γεγονός ότι το εν λόγω ακίνητο είχε πρόσοψη επί της εθνικής οδού ..., πριν από την ένδικη απαλλοτρίωση. Επομένως ο δεύτερος από τον αριθ. 19 του άρθρου 559 ΚΠολΔ λόγος αναιρέσης λόγω ελλείψεως νόμιμης βάσης ως προς την έλλειψη τεκμηρίου ωφέλειας πρέπει ν' απορριφθεί.

Κατ' ακολουθία των ανωτέρω πρέπει ν' απορριφθεί η αίτηση αναιρέσης, να καταδικασθεί το αναιρεσείον στην πληρωμή των δικαστικών εξόδων της αναιρεσίβλητης (άρθρα 176, 183 ΚΠολΔ), που κατέθεσε και προτάσεις, μειωμένη, όμως, κατ' άρθρο 22 παρ. 1 του ν. 3693/1957, όπως, ειδικότερα, ορίζεται στο διατακτικό.

ΓΙΑ	ΤΟΥΣ	ΛΟΓΟΥΣ	ΑΥΤΟΥΣ
Απορρίπτει την από 15-10-2014 αίτηση για αναίρεση της 142/2014 απόφασης του Τριμελούς Εφετείου	Δυτικής	Στερεάς	Ελλάδος.

Και

Καταδικάζει το αναιρεσείον στην πληρωμή των δικαστικών εξόδων της αναιρεσίβλητης, τα οποία ορίζει στο ποσό των τριακοσίων (300) ευρώ. ΚΡΙΘΗΚΕ και αποφασίσθηκε στην Αθήνα στις 12 Ιανουαρίου 2018. ΔΗΜΟΣΙΕΥΘΗΚΕ στην Αθήνα σε δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριό του στις 2 Φεβρουαρίου 2018.

Η ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ